ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ

ΕΠΙ ΤΙΝΩΝ

ΕΝ ΤΩι ΥΠ' ΑΡΙΘ. 132 ΦΥΛΛΩι.

ΤΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Ἐκδιδομένης ἐφημερίδος Ἁρμονίας

σκέψεων τινος Μ. Κ.

ΗΤΟΙ ΑΥΤΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ Η ΑΛΗΘΕΙΑ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΕΝ ΧΑΛΚΗι ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

ΥΠΟ

ΧΡ· Γ· ΚΑΛΩΤΑΙΟΥ.

« Τὸ σιγᾶν τὴν ἀλήθειαν,
« χρυσὸν ἐστι θάπτειν
« ὅμοιον. »

Εὐάγριος.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΙΣ Γ. ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΗ.

1865·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΑΡ. 2112 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ
693
Δ 4

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟΙ.

Ἐπί τινων ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμῷ 132 φύλλῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης ἐφημερίδος Ἁρμονίας σκέψεών τινος Μ. Κ.

Ἤτοι αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ ἀλήθεια.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΧΑΛΚΗι ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ.

Μετὰ τὰ ἐσχάτως, ὡς μὴ ὤφειλε, δυσάρεστα συμβάντα ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ ἐγράφησαν μὲν οὐκ ὀλίγα περὶ τῆς λυπηρᾶς ταύτης ὑποθέσεως καὶ ἐν ἐφημερίσι καὶ ἐν φυλλαδίοις, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ὅτι ἐν οὐδενὶ τούτων, πάντων σχεδὸν ἐπὶ τὸ ἐμπαθέστερον γεγραμμένων, εὕρομεν πολὺ τὸ σπουδῆς καὶ λόγου ἄξιον, ἥκιστα μάλιστα ἤρεσεν ἡμῖν τὸ ὕφος τῶν πρώτων περὶ τούτου ἄρθρων (ἀριθ. 120—121 καὶ ἐφεξῆς) τοῦ ἄλλως ἀξιοσεβάστου ἡμῖν συντάκτου τῆς Ἁρμονίας Κ. Χουρμούζη, ἐνῷ ἐν ταῖς ὑπὸ νεανιῶν ἐκθέσεσι καὶ ἀπαντήσεσιν ἐνετύχομεν πάνυ τι τὸ κόσμιον καὶ σεμνὸν, χαρακτῆρας, οὓς δέον νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἀείποτε ὁ κάλαμος τῶν δημοσίᾳ γραφόντων. Διὸ καὶ πάντα ταῦτα ἀνέγνωμεν οὐχὶ τόσον σπουδάζοντες, ὅσον ἁπλῶς τὴν περιέργειαν ἡμῶν ἱκανοποιοῦντες, ἐπαυξομένην, ὁμολογοῦμεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἔκ τινος ἐλλόγου πόθου πρὸς τὴν ἱερὰν ταύτην Σχολὴν, ἐν ᾗ ἐπὶ ὀκταετίαν ὅλην διετελέσαμεν διδάσκοντες.

Ἀλλ' ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 132 φύλλῳ τῆς μνησθείσης ἐφημερίδος ἀνέγνωμεν μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως διατριβὴν ὑπό τινος Μ. Κ., δι' ἧς καθυποβάλλονται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δημοσίου σύντομοί τινες σκέψεις αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς· καί τοι δὲ ὁ ἔντιμος οὗτος διατριβογράφος ἐν ταῖς σκέψεσι ταύταις ἀποδοὺς πᾶσαν τὴν αἰτίαν τῶν τελευταίων ἐν τῇ Σχολῇ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ταύτη συμβάντων δυσαρέστων εἰς τὸ πλημμελὲς τοῦ τέως ἐπικρατοῦντος Κανονισμοῦ, ὡς εὑρίσκων τὰ πάντα ἐν αὐτῷ ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ, δὲν τολμᾷ νὰ ἐκφράσῃ ἐπὶ τέλους ἰδίαν ὁριστικὴν γνώμην περὶ τοῦ προκειμένου, εἶναι ὅμως ἐπαινετὸς, ἅτε προκαλῶν διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ τῶν ἄλλων τὰς σκέψεις, καὶ ἀνοίγων τὸ στάδιον τῆς συζητήσεως, δι' ἧς ὁρίζονται τὰ ἀόριστα, διασαφηνίζονται τὰ σκοτεινὰ καὶ ἀσαφῆ, διαλευκαίνονται αἱ διάφοροι γνῶμαι καὶ προκύπτει εἰς φῶς ἡ ἀλήθεια· διότι ἐντεῦθεν ἔσχομεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἐνδόσιμον νὰ ἐκφέρωμεν ὁμοίως εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δημοσίου τὰς ἐπομένας ἀπαραιτήτους καθ' ἡμᾶς παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Ἁρμονίᾳ ἐκτεθεισῶν σκέψεων τοῦ Μ. Κ. περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ἐν πρώτοις λοιπὸν παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ σπουδὴ, μεθ' ἧς προέβη ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν διάταξιν τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ τέως ἐπικρατοῦντος Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς μαρτυρεῖ μὲν ἀληθῶς τὴν μέριμναν Αὐτῆς, καθὼς καὶ τὰς πατρικὰς διαθέσεις τῆς Α. Παναγιότητος ὑπὲρ τῆς Σχολῆς, δὲν ἀποδεικνύει ὅμως, ὅτι «καὶ ἐν τῷ τέως «ἐπικρατοῦντι Διοργανισμῷ τῆς Σχο-«λῆς ὑπῆρχέ τι πλημμελὲς καὶ χρῇζον διορ-«θώσεως·» διότι τοῦτο δύναται κυρίως νὰ δειχθῇ μετὰ τὴν ἀναθεώρησιν· παραλείπω δὲ εἰπεῖν, ὅτι διὰ τοῦ πλημμελοῦς τούτου διοργανισμοῦ λίαν ἁρμονικῶς καὶ εὐδοκιμώτατα μέχρι πρὸ μικροῦ διευθύνετο αὐτὴ αὕτη ἡ Σχολή· διὸ καὶ ὀρθότατα ἐπήνεγκεν ὁ Μ. Κ. «Ἀλλὰ «ζητεῖται ἂν τὸ αἴτιον τοῦ κακοῦ ὑπῆρ-«χεν ἐν αὐτῷ τῷ Κανονισμῷ, ἢ μήπως «πρέπει νὰ ζητηθῇ ἀλλαχοῦ ἐν τῇ μὴ «ἀκριβεῖ αὐτοῦ τηρήσει καὶ ἐφαρμογῇ.»

Ἀλλ' ἐνῷ μετὰ τὴν ὀρθὴν ταύτην σκέψιν του καὶ ἀπορίαν, προσφορώτατα ἐπάγει τὴν πολύγνωτον ἀλήθειαν· «ὅτι πολλάκις οἱ ἄριστοι τῶν νόμων ἀποβαίνουσιν ἱστοὶ «ἀράχνης εἰς τὰς χεῖράς τινων» (ἰσχυρῶν) παρέλειψεν ἑτέραν ἀληθεστέραν καὶ ἀπαραίτητον πρὸς συμπλήρω-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

σιν τῆς ἰδέας του, ὅτι «οὐχὶ οἱ νόμοι καὶ διοργανισμοί, «ἔστωσαν καὶ οἱ σοφώτατοι, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι προξε-«νοῦσι τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν κοινωνιῶν μικρῶν τε καὶ μει-«ζόνων τὴν εὐημερίαν· διότι οὗτοι μὲν ἀναπληροῦσι τοὺς «νόμους, τούτους ὅμως οὐδέποτε ἀναπληροῦσιν οἱ νό-«μοι·» ἡμεῖς δὲ κατὰ δυστυχίαν, ἐνῷ πλουτοῦμεν νό-μων, ἐλλειπόμεθα ἀνθρώπων, καὶ τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἕνεκα περιφιλαυτίας ἢ προσωποληψίας ἢ καὶ συστολῆς δὲν ἔχομεν οὔτε τὴν εὐγενῆ κἂν τόλμην νὰ ὁμολογήσω-μεν· καίτοι ἡ ἐν τοῖς τοιούτοις, δημοσίοις δῆλον ὅτι, συστολὴ καὶ μετριοφροσύνη εἶναι οὐχὶ συγγνωστὸν, ἵνα μή τι πλέον εἴπωμεν.

Πολλοῦ ὅμως ἄξιος εἶναι ὁ τρόπος, δι' οὗ ὁ Μ. Κ. ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω σκέψεως ὁρμώμενος προέβη εἰς τὴν ζήτησιν καὶ ἀνακάλυψιν τῶν αἰτίων τοῦ κακοῦ. Ἔσχε δῆλον ὅτι τὴν φιλογενῆ ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν νὰ εὕρῃ καὶ μελετήσῃ τοὺς δύω ὑπάρχοντας Κανονισμοὺς τῆς Σχολῆς, τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον· ἀλλὰ εἰς τὸ πόρισμα τῶν μελετῶν αὐτοῦ γενόμενοι, δὲν ἠδυνήθημεν παντάπασι νὰ ἐννοήσωμεν τὸν λόγον, δι' ὃν ὁ ἐν ἀρχῇ τοῦ Α'. Κεφαλαίου τοῦ Κανονισμοῦ ὁρισμὸς τοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς «Π ρ ο σ ή κ ο υ σ α π α ί δ ε υ σ ι ς τ ο ῖ ς «λ ε ι τ ο υ ρ γ ο ῖ ς τ ο ῦ Ὑ ψ ί σ τ ο υ κ α ὶ ἠ θ ι κ ὴ «μ ό ρ φ ω σ ι ς·« τῷ ἐφάνη ὀλίγον ἀόριστος·» τίς δὲ οὗ-τος; «κ α θ' ὅ σ ο ν, (λέγει), ο ἱ λ ε ι τ ο υ ρ γ ο ὶ τ ο ῦ «Ὑ ψ ί σ τ ο υ ~~καὶ~~ [εἰσί] δ ι α φ ό ρ ω ν ὑ π α λ λ ή λ ω ν β α θ-«μ ῶ ν, κ α ὶ ἡ π ρ ο σ ή κ ο υ σ α ἐ π ο μ έ ν ω ς π α ί δ ε υ-«σ ι ς δ ὲ ν ε ἶ ν α ι δ υ ν α τ ὸ ν ν ὰ ἀ π α ι τ ῆ τ α ι ἡ α ὐ τ ὴ «π α ρ ὰ π ά ν τ ω ν·» διότι δῆλον ὅτι, οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου εἰσὶ διαφόρων βαθμῶν, τουτέστι διάκονοι, πρεσβύτεροι, ἐπίσκοποι καὶ ἀρχιεπίσκοποι, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαιτῆται παρὰ πάντων προσήκουσα παίδευσις· φρονεῖ ἄρα ὁ Μ. Κ. ὅτι παρὰ τοῖς διακόνοις, τοῖς πρεσβυτέροις καὶ ἄλλοις τοῦ κατωτέρου κλήρου λει-τουργοῖς τοῦ Ὑψίστου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπαιτῆται ἡ αὐτὴ προσήκουσα παίδευσις, ὅπερ ταὐτὸν, ὅτι δὲν πρέπει

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

οὗτοι νὰ λαμβάνωσι τὴν προσήκουσαν παίδευσιν, τὴν, ὅσον ἔνεστι, ἀνωτέραν καὶ τελειοτέραν.

Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐὰν τοιοῦτον ἐν πεποιθήσει εἶναι τὸ περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἡμετέρου κλήρου φρόνημα τοῦ Μ. Κ., κηρύττομεν ἀδιστάκτως, ὅτι μεγάλην πλανᾶται πλάνην, ἤ, μᾶλλον εἰπεῖν, λανθάνων οὐχὶ δὲ ἐκ προθέσεως (διότι ἀδυνατοῦμεν ν' ἀποδώσωμεν τοιαύτην πρόθεσιν εἰς Ἕλληνα Ὀρθόδοξον) προβάλλει ἢ παρεισάγει καινοτομίαν, ἥτις μάχεται εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀνέκαθεν ἀποκρούσαντος καὶ ἀποκρούοντος τοὺς τοιούτους ἀντικοινωνικοὺς περιορισμούς, ἐπινοήματα τοῦ Ἀσιατικοῦ δεσποτισμοῦ, τοῦ καταναγκάζοντος τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα νὰ μένῃ αἰωνίως εἰς νηπιώδη καὶ στάσιμον κατάστασιν, μάχεται εἰς αὐτὸ τὸ πνεῦμα τοῦ φιλανθρώπου Χριστιανισμοῦ, τοῦ καθελόντος πρόῤῥιζα τὰ τοιαῦτα ἀντιπροσωπευτικὰ συστήματα καὶ ἰδιοτελέστατα δόγματα τῶν ἀρχαίων ἀνατολικῶν θρησκευμάτων καὶ πολιτευμάτων, μάχεται εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐπιζητοῦντος ἀείποτε τὴν ἐπὶ τὸ τελειότερον προαγωγήν του, ἀπᾴδει καὶ εἰς τὸ ἱεραρχικὸν σύστημα τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὅπερ οὐδαμῶς οὐδαμοῦ ἀπαγορεύει, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀπαιτεῖ καὶ ἐπιβάλλει μάλιστα τὴν τελειοτέραν παίδευσιν τοῖς λειτουργοῖς τοῦ Ὑψίστου ἀνωτέροις τε καὶ κατωτέροις, καὶ τέλος ἐξανίσταται καθ' ἁπάσης τῆς ἱστορίας ἡμῶν, ἔνθα βλέπομεν καὶ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ἀναγνώστας τῇ ἀνωτάτῃ παιδείᾳ τῆς ἐποχῆς των τῇ τε ἔσω καὶ τῇ θύραθεν συγκεκροτημένους· καὶ μάρτυς τοῦ λόγου μου μέγιστος κείσθω ἐκ μὲν τῶν ἀρχαίων, ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ἵνα τοσούτους ἄλλους παραλίπω, ὃς ἱεροδιάκονος ὤν, διέπρεψεν ἐν τῇ Α'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ· ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων, οἱ Βενιαμὶν, Μπαλάνοι, Δοῦκαι, Βάμβαι, Φαρμακίδαι, Οἰκονόμοι καὶ ἄλλοι σοφοὶ τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους διδάσκαλοι καὶ συγγραφεῖς, οἱ πάντες τῷ βαθμῷ τοῦ ἱεροδιακόνου ἢ πρεσβυτέρου ἐγκαταβιώσαντες, κατὰ δὲ τὸ προβαλλόμενον σύστημα τοῦ Μ. Κ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τὰ ἔξοχα ταῦτα πνεύματα ἔμελλον νὰ ἦναι καταδεδικασμένα εἰς τὰ κατώτατα τῆς ἀφανείας καὶ ἀσημότητος στρώματα. Διὸ οὐκ ἔχει ἄλλως γενέσθαι, ἢ ὡς ἐγίνετο τέως, καὶ πρέπει νὰ γίνηται, ἅπαντες δῆλον ὅτι οἱ λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου, ἤτοι ὁ ἱερὸς κλῆρος ἀνεξαιρέτως νὰ λαμβάνῃ τὴν προσήκουσαν παίδευσιν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν· (α) διότι, τοὐναντίου τεθέντος, πόθεν θὰ λαμβάνωνται οἱ διάδοχοι τῶν ἐκλειπόντων ἀνωτέρων λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, οἷον ἐπισκόπων καὶ ἀρχιεπισκόπων; καὶ πῶς ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐκτελῇ τότε ἀνελλιπῶς τὴν ἱερὰν καὶ ὑψηλὴν αὐτῆς ἀποστολὴν, διδάσκουσα δηλάδη καὶ ἀσφαλῶς καθοδηγοῦσα τὰ πνευματικὰ αὐτῆς τέκνα εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ σωτηρίαν, τήν τε ἱερὰν ἡμῶν πίστιν ὑπερασπίζουσα κατὰ τῆς πανταχόθεν φρυαττούσης ἐπιβουλῆς τῶν ἀντιφρόνων καὶ μισαλλοδόξων;

Πρὸς δὲ τὴν ἑτέραν τοῦ Μ. Κ. ἀπορίαν· «Πῶς νὰ μὴ «τροποποιηθῇ παντάπασι μήτε τὸ ὄνομα, μήτε ὁ σκο«πὸς τῆς Σχολῆς, ἐνῷ καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ κύκλος τῶν «ἐν αὐτῇ διδασκομένων μαθημάτων παρεξετάθη·» ἀπαντῶντες, λέγομεν διαῤῥήδην, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἱδρύσεως τῆς ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς ἓν ἦτο τὸ ὄνομα, μία ἡ κλῆσις καὶ ἀποστολὴ αὐτῆς, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σχέδιον, εἷς καὶ μόνος ὁ σκοπὸς καὶ προορισμὸς «προσή«κουσα τοῖς λειτουργοῖς τοῦ Ὑψίστου παίδευσις καὶ «ἠθικὴ μόρφωσις ἤτοι ἀνάδειξις τοῦ ἱεροῦ κλήρου·» καὶ τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸ ἱερὸν τοῦτο Καθίδρυμα συμφώνως τῇ κλήσει καὶ ἀποστολῇ αὐτοῦ ἐπὶ εἰκοσαετίαν σοφῶς διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ πρώτου ἱδρυτοῦ καὶ Σχο-

---

(α) Ταῦτα δὲ φρονοῦντες καὶ λέγοντες ὄχι μόνον δὲν ἀποκρούομεν, ἀλλὰ τοὐναντίον ὡς ὀλιγωρηθεῖσαν ὑπενθυμίζομεν καὶ συνιστῶμεν τὴν ἀναγκαιοτάτην πρόνοιαν περὶ τῆς μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ἀκριβείας ἐκλογῆς τῶν εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο λειτούργημα προωρισμένων, ἵνα μὴ συμβαίνωσι τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐλεγχόμενα ἐν τῷ περὶ ἱερωσύνης λόγῳ § ς΄. οὔτε ἄλλως κατὰ τῶν εἰδικοτήτων ἐσμὲν, περὶ ὧν οὔτε πρόκειται ἐνταῦθα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λάρχου, τοῦ γεραροῦ Κ. Τυπάλδου ἐξεπλήρωσε προσηκόντως, ἱκανοὺς ἐπενεγκὸν τοὺς καρπούς, ὡς μαρτυροῦσι τρανῶς τοσοῦτοι αὐτῆς τρόφιμοι, οἱ μὲν ἀρχιερατικοὺς κοσμοῦντες θρόνους, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ βήματος τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εὐδοκίμως κηρύττοντες, τινὲς δὲ καὶ συγγραφῇ, καὶ ἄλλοι εἰς ἄλλας τῆς Ἐκκλησίας ὑπηρεσίας διακρινόμενοι.

Καὶ πῶς; πάντα ταῦτα μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντα δὲν μαρτυροῦσι περὶ τῆς κλήσεως ἤτοι τοῦ ὀνόματος τῆς Σχολῆς; δὲν ὁρίζουσι σαφῶς καὶ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν προορισμὸν αὐτῆς, ὅτι εἶναι δῆλον ὅτι ἡ ὅσον αἱ περιστάσεις συγχωροῦσι τελειοτέρα παίδευσις τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου ἱεράτε καὶ θύραθεν; ταύτης δὲ ὁ κύκλος δὲν προσδιορίζεται λίαν ἀκριβῶς εἰς τὸ γενικὸν πρόγραμμα τῶν μαθημάτων; ποῦ λοιπὸν κεῖται ἡ ἀοριστία; ποῦ ἡ ἀσάφεια; ἀλλὰ καὶ ὁ χρόνος τῆς διδασκαλίας καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ εἶδος τῶν μαθημάτων, καὶ τὰ προσόντα τῶν καθηγητῶν καὶ μαθητῶν, τά τε καθήκοντα καὶ δικαιώματα ἅπαντος τοῦ προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς σαφῶς καὶ καθαρῶς προσδιορίζονται, καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι σχέσεις τούτων, καὶ τὰ πάντα ἐν τῇ Σχολῇ εἰσὶ καλῶς διακεκριμένα· (α) διὸ οὔτε παρανόησις, οὔτε σύγκρουσίς τις συνέβη ποτε ἐπὶ τῆς εἰκοσαετοῦς εὐκλεοῦς Σχολαρχίας καὶ Διευθύνσεως τοῦ Σ. Μητροπολίτου ἁγίου Σταυρουπόλεως ΚΚ. Τυπάλδου. Εἴ τι δὲ καὶ τοιοῦτόν ποτε συνέβη, ἥν, ὡς παρὰ πολλῶν τροφίμων τῆς Σχολῆς ταύτης ἐβεβαιώθημεν, συνέπεια διαγωγῆς καθηγητοῦ τινος ἢ μαθητοῦ ἀντιβαινούσης εἰς τὴν ἱερὰν κλῆσιν καὶ ἀποστολὴν τῆς Σχολῆς, ἀλλ' ἡ πολυπειρία καὶ ἐπιστημοσύνη τῆς σοφῆς καὶ συνετῆς Διευθύνσεως ταχέως καὶ τοῦτο ἐθεράπευε.

Συμφωνοῦμεν μετὰ τοῦ Μ. Κ., καὶ εἶναι ἀδιαφιλονείκητος ἀλήθεια, ὅτι ἡ παρ' ἡμῖν παντελὴς ἔλλειψις ἱερα-

(α) Οἱ Κανονισμοὶ κεῖνται ἐν μέσῳ καὶ δύναται πᾶς τις νὰ μᾶς ἐλέγξῃ, ἂν ἄλλα ἀντ' ἄλλων λέγωμεν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

τικῶν προκαταρκτικῶν Σχολείων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπὸ τῶν ἄλλων Σχολείων, προστίθεμεν ἡμεῖς, ἁπάντων σχεδὸν ἄρσις παντὸς ἱεροῦ μαθήματος μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ 21 (α) προὐκάλεσε τὴν ἀνάγκην τῆς ἱδρύσεως τῆς ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς· ὁ δὲ πρῶτος αὐτῆς σοφὸς Σχολάρχης καὶ Διευθυντὴς, πρότερον μὲν ἱερομόναχος Κ. Τυπάλδος, ὕστερον δὲ Μητροπολίτης ἅγιος Σταυρουπόλεως, θείᾳ πάντως ἐπινεύσει, εὑρεθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ οἷον ἀποσταλεὶς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, (β) καταρχὰς μὲν ἐν τῷ πρώτῳ Κανονισμῷ ὥρισε τριετίαν τὸν χρόνον τῆς διδασκαλίας πανυ σοφῶς, ὡς ποιοῦσι πάντες οἱ ἔμφρονες καὶ προνοητικοὶ ἄνδρες, ὅταν προτίθενται τὴν κατὰ πρῶτον εἰσαγωγὴν καὶ καθιέρωσιν ὠφελίμου τινος ἐν τῇ κατ' αὐτοὺς κοινωνίᾳ, ἄρχονται δῆλον ὅτι ἀπὸ τῶν μικρῶν καὶ κατορθωτῶν, ἵνα μὴ καὶ τούτων ἀποτύχωσι, τῶν μεγάλων καὶ οὐκ εὐκατορθώτων, ἤτοι τῶν ἄκρων καὶ ὑπερτελείων τὴν κατόρθωσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιχειροῦντες· ἔπειτα ἐξέτεινε βαθμηδὸν τόν τε χρόνον τῆς μαθητείας ἢ διδασκαλίας, καὶ τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων, ὅπως καὶ ὁ σκοπὸς καὶ ὁ προορισμὸς τῆς Σχολῆς ἀπήτουν, οἱ πόροι συνεχώρουν, καὶ ἡ ἐλλιπὴς κατάστασις ἐν γένει τῶν ἐν τῇ Τουρκίᾳ Σχολείων, ὡς εἴρηται· τὸ δὲ ὄνομα δὲν ἠδύνατο νὰ μεταβληθῇ καὶ δι'

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

(α) Εἶναι ἱστορικὴ ἀλήθεια, ὅτι αἱ κυκλοφορήσασαι τότε ἐπαναστατικαὶ ἰδέαι σὺν τοῖς ἄλλοις ἐκλόνησαν καὶ τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ἀνθρώπων.

(β) Ἡ ἱερὰ αὕτη Σχολὴ ἱδρύθη τῷ **1841**· ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ· ἀλλὰ δικαιοσύνης ἔργον ἐκτελοῦντες ἀποδίδομεν διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐκφράσεων πᾶσαν τὴν τιμὴν τῆς ἱδρύσεως τῷ Σ. ἁγίῳ Σταυρουπόλεως Κ. Τυπάλδῳ· διότι πρὸ πολλοῦ ἐσχηματίσαμεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἄνευ τοῦ προσώπου τούτου, οὔτε ἡ πρωτοβουλία τοῦ ἀοιδίμου Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων περὶ συστάσεως τοιαύτης Σχολῆς, οὔτε ἡ πλείστων ἐπαίνων ἀξία φιλογένεια καὶ φιλομουσία τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ, καὶ ἡ πρόθυμος συνέργεια τῶν λοιπῶν Σ. Ἀρχιερέων ἤθελον κατορθώσει τοῦτο.

εῦς ἔφθημεν εἰπόντες λόγους, καὶ διότι οἱ πρῶτοι διοργανισταὶ αὐτῆς εἰς τὰ πράγματα κυρίως ἀποβλέποντες περὶ ἐλαχίστου ἢ οὐδενὸς ἐτίθεντο τὴν περὶ τὰ ὀνόματα σχολαστικὴν ὑπερακρίβειαν.

Καὶ ἦτο λοιπὸν ἡ ἱερὰ αὐτη Σχολὴ, ὡς καὶ ἐλέγετο, φερωνύμως καὶ κυριωνυμικῶς Σχολὴ Θεολογικὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, τὸ ὄνομα σχοῦσα ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ καὶ τελικοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ὃς ἦτο νὰ χορηγῇ τὴν ὅσον ἔνεστι ἀνωτέραν καὶ τελειοτέραν παίδευσιν τήν τε ἔσω καὶ τὴν θύραθεν πᾶσι τοῖς λειτουργοῖς τοῦ Ὑψίστου· ἐν ἐλλείψει δὲ ἱερατικῶν προκαταρκτικῶν Σχολείων, οἷα μόλις καὶ ἐν Ἑλλάδι τῇ ἐλευθέρᾳ πρὸ μικροῦ συνεστήθησαν, καὶ τούτων συνάμα τὴν ἀνάγκην καὶ ἔλλειψιν ἀνεπλήρου καὶ ἐθεράπευε· καὶ οὐδεμία συνέβη ἐντεῦθεν οὔτε σύγχυσις, οὔτε ἀμφισβητήσεις, οὔτε μάχαι καὶ ἔριδες προεκλήθησάν ποτε, εἰμὴ ἐπὶ ὀλιγίστων τινων καὶ συνήθων ἐν πᾶσι τοῖς Σχολείοις περιστάσεων· ναί, ἦτο, ἐπαναλαμβάνομεν λέγοντες, τὸ ἱερὸν αὐτὸ Καθίδρυμα, καὶ ἱερατικὴ Σχολὴ, καὶ ἱερατικὸν Γυμνάσιον, καὶ αὐτὸ τοῦτο Θεολογικὴ Σχολὴ, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία (faculté) κρᾶμα ἐκ διαφόρου βαθμοῦ Σχολείων συγκείμενον, ἀλλὰ κρᾶμα ἀναγκαῖον καὶ σκοπιμώτατον, οἷον ἀπήτουν αἱ ἀνάγκαι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ κατάστασις τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, ἅπερ εἶχον ὑπ' ὄψιν, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, καὶ οἱ πρῶτοι ἱδρύσαντες καὶ διοργανίσαντες αὐτήν.

Οὐδέποτε δὲ πιστεύομεν, ὅτι οἱ τοὺς ὑπάρχοντας δύω Κανονισμοὺς πρῶτοι συντάξαντες, ὅ τε πρώην σχολάρχης Σ. ἅγιος Σταυρουπόλεως Κ. Τυπάλδος (α) καὶ ὁ διατε-

---

(α) Ὁ σοφὸς καὶ σεβάσμιος οὗτος διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας τὸ μὲν, ἕνεκα τοῦ γήρως, μάλιστα δὲ ἕνεκα τῶν ἀτρύτων πόνων, οὓς ἀπὸ νεότητος αὐτοῦ κατέβαλε κηρύττων καὶ διδάσκων τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ ζήλου ὄντως εὐαγγελικοῦ καὶ αὐταπαρνήσεως ἀποστολικῆς τὸ πρῶτον ἐν Κερκύρᾳ, ὕστερον δ' ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος Σχολῇ, ἥτις ἦν τὸ περισπούδαστον αὐτοῦ μέλημα, καταβληθεὶς τὸ σῶμα, καὶ τὸ δὴ λυπηρότατον, τὸ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

λῶν ἔτι ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας ἀξιοσέβαστος Κ. Η. Τανταλίδης μετὰ τῶν λοιπῶν καθηγητῶν δύνανται νὰ καταδικασθῶσιν εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας, ὥστε νὰ ἀγνοῶσιν, ὅτι ἥ τε ἱερὰ καὶ ἡ θύραθεν παίδευσις, ὡς καὶ πᾶσα μάθησις, ἔχει διαφόρους βαθμοὺς, εἶναι δῆλά δη κατωτάτη, μέση καὶ ἀνωτάτη, καὶ ὅτι δι' ἑκάστην ὑπάρχουσι πανταχοῦ (τῆς Εὐρώπης δῆλον ὅτι) διάφορα ἰδιαίτερα ἐκπαιδευτικὰ Καταστήματα, τὰ ὁποῖα, ὡς φαίνεται, εἶχεν ὑπ' ὄψιν καὶ ὁ τὰς, περὶ ὧν ὁ λόγος, συντόμους σκέψεις περὶ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δημοσίου καθυποβαλών· ὄχι βέβαια· ἀλλ' οὔτε δύναταί τις νὰ φρονῇ, ὅτι καὶ μόνη ἡ γνῶσις τούτων ἤρκει εἰς τὴν ὡς ἐκ θαύματος ἀνάκυψιν καὶ καθίδρυσιν τοιούτων εἰδικῶν Καταστημάτων, καὶ τούτων ἄκρων καὶ ἀνελλιπῶν· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἡλικὴ διάστασις ὑπάρχει μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξεως! πόσον μέσων καὶ ἀφορμῶν συνδρομὴ ἀπαιτεῖται πρὸς κατόρθωσιν τῶν τοιούτων, ἅπερ, ὅσον ἐν τῇ θεωρίᾳ παρίστανται εὔκολα καὶ κατορθωτὰ, τόσον ἐν τῇ πράξει ἐξελέγχεται τὸ ἀκατόρθωτον αὐτῶν! ἀλλὰ καὶ πόση θέλησις καὶ δύναμις, τὰ ὁποῖα πολὺ σπανίως, ἵνα μὴ εἴπωμεν οὐδέποτε, ἀπαντῶνται συνυπάρχοντα παρ' ἡμῖν!

Διὰ τοῦτο ἔν τε τῇ ἀρχῇ τῆς ἱδρύσεως τῆς Σχολῆς ταύτης οἱ πρῶτοι διοργανισταὶ αὐτῆς ἠρκέσθησαν πάνυ καλῶς καὶ ἐπιτηδείως εἰς τὰ μικρότερα καὶ τὰ δυνατὰ, εἰς τὸν σοφώτατον ἀφήσαντες χρόνον νὰ φέρῃ κατὰ μικρὸν τὰς βελτιώσεις ἐπὶ τὸ τελειότερον, καὶ ὕστερον, ὅτε, τοῦ χρόνου προϊόντος, ἐπῆλθεν ἡ ἀνάγκη τῶν τοιούτων βελτιώσεων, καὶ συνετάγη ὁ νεώτερος Κανονισμὸς ὁ κατὰ τὸ 1865 ἐκδοθεὶς, ἕνα καὶ μόνον ἐπιδιώκοντες οὗτοι σκοπὸν τὸν ἀπ' ἀρχῆς, τὴν προσήκουσαν

φῶς τῶν ὀφθαλμῶν του στερηθεὶς ἐξ ἀμαυρώσεως, παρητήθη τῆς Σχολῆς, καὶ ἀπελθὼν, ἡσυχάζει ἐν τῇ ἄρτι ἐλευθερωθείσῃ πατρίδι αὐτοῦ τῇ εὐάνδρῳ Κεφαλληνίᾳ εἰς τοὺς κόλπους τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ οἰκογενείας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

δῆλον ὅτι παίδευσιν τοῖς λειτουργοῖς τοῦ Ὑψίστου καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν, παρεξέτειναν, ὡς ἀπήτουν αἱ περιστάσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων τόν τε χρόνον τῆς διδασκαλίας καὶ τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων τῆς τε Θεολογίας καὶ τῶν Γυμνασιακῶν· καὶ οὐδὲν οὐδέποτε συνέβη ἐντεῦθεν ἀτόπημα, οὐδὲ κλονισμὸς ἐλάχιστος ἐν τῇ Σχολῇ, ὡς ἐσχάτως, ὅτε ὀλίγον ἐδέησε νὰ διαλυθῇ ἢ μᾶλλον διελύθη· (α) ἐπὶ τῇ ἐφαρμογῇ ὄχι ὁλοκλήρου Κανονισμοῦ, ἀλλὰ μικρῶν τινων τροποποιήσεων.

Ὅθεν δὲν ἐννοοῦμεν διατί ηὔξησεν ἡ ἀπορία τοῦ Μ Κ. ὅτε παρετήρησεν, ὅτι ἐν τῷ πρώτῳ Κανονισμῷ τὸ 1845 ἐκδοθέντι τριετία ὁρίζεται ὁ χρόνος τῆς ὅλης διδασκαλίας, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῷ κατὰ τὸ 1857 ἐκδοθέντι ἀπαιτοῦνται ἑπτὰ ὁλόκληρα ἔτη, ἐνῷ ὡς βλέπει πᾶς τις, συνέβη, ὅπερ ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην νὰ συμβῇ, δῆλον ὅτι ἔνθεν μὲν ἡ ὑπὸ τῆς προόδου τοῦ χρόνου ἀπαιτουμένη ἐπέκτασις καὶ προαγωγὴ τῆς Σχολῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον καὶ τελειότερον, ἔνθεν δὲ θεραπεία ἀναγκῶν ἀπαραιτήτων, ἐξ αὐτῆς τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων πηγαζουσῶν, καὶ αὕτη ὑπὲρ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς, ὅπερ δὲν πιστεύομεν νὰ ἀγνοῇ καὶ ὁ Μ Κ. ἐὰν σταθερῶς διαμένῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἡμεῖς μακρὰν διατελοῦντες τῆς σκηνῆς, ἔνθα συνέ-

(α) Οὐδεὶς, νομίζομεν, θέλει μᾶς μεμφθῆ οὕτω κατηγορικῶς ἐκφραζομένους ἐνταῦθα περὶ τῆς Σχολῆς· διότι ἀφοῦ ὅλου ἔτους πόνοι διδασκάλων καὶ μαθητῶν ἐματαιώθησαν, μὴ καθυποβληθέντες εἰς τὴν δημοσίαν δοκιμασίαν τῶν ἐξετάσεων· ἐκ δὲ τοῦ συνόλου τῶν αἴφνης καταλιπόντων τὴν Σχολὴν μαθητῶν, οἱ μὲν ἡμίσεις περίπου δὲν ἐπανῆλθον, πείσμονος ἀπειρίας καὶ ἀπροβλεψίας ἅμα δὲ καὶ ἀκαίρου αὐστηρότητος γενόμενοι θύματα, οὐδόλως ληφθέντος ὑπ' ὄψιν τοῦ σοφωτάτου καὶ ἐπιεικεστάτου «Summum jus, summa injuria» ἄκρα δικαιοσύνη, ἄκρα ἀδικία· οἱ δὲ ἐπανελθόντες διατελοῦσιν, ὡς ἠκούσαμεν, ὑπὸ τὴν λίθον τῆς βασάνου δὲν εἶναι ταῦτα κατάστασις διαλύσεως; ὁ λόγος δ' ἡμῶν περὶ τοῦ παρόντος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

θησαν τὰ τελευταῖα δυσάρεστα ἐν τῇ ἱερᾷ ταύτῃ Σχολῇ, ἅπερ ἀληθῶς κατέθλιψαν τὰς καρδίας πάντων τῶν ὁμοδόξων, οὐ μικρὰς δὲ παρέσχον ἀφορμὰς γηθοσύνης Πριάμῳ Πριάμοιό τε παισὶ, γινώσκομεν τὸ ἀναρμόδιον ἡμῶν νὰ ἐπιφέρωμεν κρίσιν οἱανδήποτε ἐπὶ τούτων· ἢ περὶ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν αἰτίων τοῦ κακοῦ νὰ ἀσχοληθῶμεν, καταλείποντες ταῦτα εἰς τοὺς ἁρμοδίους καὶ καθῆκον ἅμα ἔχοντας νὰ φροντίζωσιν ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως τοῦ ἱεροῦ τούτου Καθιδρύματος τοσοῦτον ἀναγκαίου καὶ χρησίμου τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' οὐδόλως πάλιν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ πᾶσα τοῦ κακοῦ ἡ αἰτία ὑπῆρχεν ἢ ὑπάρχει ἐν αὐτῷ τῷ Κανονισμῷ, ὃν καὶ ἤδη, ὅτε ἔγνωμεν νὰ γράψωμεν τὰ ὀλίγα ταῦτα, εἴχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ ἐπὶ ὀκταετίαν ὅλην κατὰ τὴν ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ διατριβὴν ἡμῶν εἴχομεν κανόνα καὶ ὁδηγόν· διὸ καὶ δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον θεωροῦμεν τὸ ὑπὸ τοῦ Μ. Κ. συνιστάμενον μέτρον, ἵνα χάριν τῆς Σχολῆς ἐπιμελῶς ζητηθῇ ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων μήπως οὐχὶ ἐν τῷ Κανονισμῷ ἔγκειται τὸ πλημμελές, ἤτοι τὸ αἴτιον τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἀλλαχοῦ που, ἐν τῇ μὴ ἀκριβεῖ αὐτοῦ τηρήσει καὶ ἐφαρμογῇ, ὅπως ἐντελὴς ἀποδοθῇ καὶ ἡ θεραπεία «Θεραπείας γὰρ πηδάλιον ἡ διάγνωσις» εἶπέ πού τις.

Τέλος ἀναγνωρίζοντες πληρέστατα τὴν ἀδιαμφισβήτητον ἀλήθειαν, ὅτι ἡ πρόοδος τοῦ χρόνου ἐν πᾶσι προκαλεῖ τὴν ἀνάγκην μεταρρυθμίσεων καὶ μεταβολῶν, καὶ ὅτι αἱ κατὰ τῶν τοιούτων ἀπαιτήσεων τοῦ αἰῶνος καὶ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων ἐνστάσεις εἰσὶ τὰ κύρια αἴτια τῶν ἑκασταχοῦ πνευματικῶν ῥήξεων καὶ ἐπαναστάσεων, δὲν διϊσχυριζόμεθα, ὅτι ὁ τέως διοργανισμὸς τῆς Σχολῆς ταύτης φέρει τοῦ τελείου καὶ τοῦ ἀνελλιποῦς τὸν τύπον· διὸ καὶ πρὶν παράνωμεν τὰς ὀλίγας ταύτας παρατηρήσεις ἡμῶν, τὰς ὁποίας ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας προήχθημεν νὰ ποιήσωμεν ἢ ἐξ ἀγάπης καὶ μόνον ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ δίκαιον, ἐκφράζομεν πλήρη τὴν πεποίθησιν ἡμῶν, ὅτι οἵ τε διατάξαντες

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

καὶ οἱ ἀναλαβόντες τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀναθεωρήσωσι τὸν Κανονισμὸν τῆς Σχολῆς καὶ ἐπενέγκωσι τὰς ἀπαιτουμένας μεταῤῥυθμίσεις θὰ ἔλαβον ὑπ' ὄψιν ἀναμφιβόλως καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς πόρους τῆς Σχολῆς, καὶ τὴν κατάστασιν ἐν γένει τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, ὧν τὴν μελέτην ὀρθῶς συνίστα καὶ ὁ Μ. Κ. ὡς ἀπαραίτητον.

Ἀλλὰ τίνες καὶ ποῖαί εἰσιν αἱ ἀνάγκαι τῆς Ἐκκλησίας; τοῦτο τὰ μάλιστα ἐνδιέφερεν ἀκριβῶς νὰ ὁρισθῇ καὶ γνωστὸν κατασταθῇ· ἀλλ' οὐκ οἴδαμέν πως ὁ Μ. Κ. ἐλησμόνησεν ἢ δὲν ἠθέλησε νὰ ὁρίσῃ· καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἡμᾶς δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐκφράσῃ καὶ ὁριστικὴν γνώμην οὔτε περὶ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς, οὔτε περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐν αὐτῇ διδασκαλίας. Ἡμεῖς λοιπὸν συμπληροῦντες ἢ μᾶλλον διασαφηνίζοντες αὐτὸν ὅλως ἀσαφῶς καὶ ἀορίστως ἐκφρασθέντα ἐνταῦθα, καίπερ ἄλλως φαινόμενον πολὺ ἀπαρεσκόμενον εἰς τὰ ἀσαφῆ καὶ ἀόριστα, λέγομεν, ὅτι πρῶται καὶ ἀπαραίτητοι ἀνάγκαι τῆς Ἐκκλησίας εἰσὶν ἡ προσήκουσα παίδευσις καὶ μόρφωσις πάντων τῶν λειτουργῶν αὐτῆς κατωτέρων τε καὶ ἀνωτέρων, ἤτοι ἀνάδειξις τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κλήρου εἰς τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμὸν, καὶ ἐντεῦθεν ἐπάνοδος τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς καλλονὴν, καὶ λαμπρότητα τουτέστιν εἰς τοὺς χρόνους τῶν Βασιλείων, Γρηγορίων καὶ Χρυσοστόμων, τελικὸς δὲ σκοπὸς τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς νὰ θεραπεύσῃ, ὅσον τὸ δυνατὸν, τελειότερον, τὰς ἀνάγκας ταύτας τῆς Ἐκκλησίας, χορηγοῦσα πᾶσι τοῖς λειτουργοῖς αὐτῆς τὴν τοιαύτην ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν.

Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, μένει ἔτι ἄπορον εἰς ἡμᾶς πῶς ὁ Μ. Κ. τοσούτων τολμηρῶς ἐπικρίνας τὸν τέως ἐπικρατοῦντα διοργανισμὸν τῆς Σχολῆς καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ὡς ἀόριστα καὶ ἀσαφῆ καὶ ἐν γένει ὡς πλημμελῆ δημοσίᾳ κατακρίνας, ἐπὶ τέλους νὰ φανῇ ἄτολμος, ἐκεῖ, ὅπου ἔδει θαῤῥαλεώτερον νὰ ἀποφανθῇ περί τε τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς Σχολῆς καὶ πάντων τῶν ἄλλων τὰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ὡρισμένα, τὰ σαφῆ καὶ ἀπλημμελῆ, ἅπερ ἠδύναντο πάντως νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀκρογωνιαῖος λίθος ἐν τῷ νέῳ διοργανισμῷ· δὲν θέλομεν κατακριθῆ λοιπὸν ἐὰν καὶ ἄκοντες ἐκ τῶν πραγμάτων ἀγώμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὰς περὶ τῆς Σχολῆς σκέψεις αὐτοῦ πρόθεσιν ἄλλην ἢ τὴν φαινομένην καὶ ἐπιδεικνυμένην· διότι κατά τινα ἀληθῶς σοφὴν ῥήτραν τοῦ μεγάλου κατακτητοῦ τοῦ αἰῶνος ἡμῶν. «Δὲν πρέπει νὰ ἐπιχειρῇ τίς ποτε ἀνατροπὰς, ἐὰν δὲν ἔχῃ ἕτοιμα καὶ τὰ πρὸς ἀνοικοδόμησιν· ἄλλως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς κατηγορίας τοῦ ἀνατροπέως.»

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ μεταῤῥυθμίσεως τῶν τέως ἐν τῇ Σχολῇ ἐπικρατούντων Κανονισμῶν, ἵνα μὴ εἴς τινας δόξωμεν τυχὸν ἰσχυρογνωμόνως τῶν κειμένων προασπίζοντες καὶ τούτοις ἐμμένοντες, τὸ ὅσον ἔνεστι πλῆρες τῇ ἡμετέρᾳ διατριβῇ ἐνταῦθα ἀποδιδόντες, περὶ μὲν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς ἱερᾶς ταύτης Θεολογικῆς Σχολῆς ἀρκούμεθα τοῖς εἰρημένοις, περὶ δὲ τοῦ κύκλου τῶν μαθημάτων προστίθεμεν ἀποφαινόμενοι, ὅτι ἠδύνατο ἢ δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ τὴν ἐπιστήμην τῆς Θεολογίας ἀποτελοῦντα μαθήματα, εἰς ὧν τὴν ἀποπεράτωσιν ὁ χρόνος τεσσάρων ἐτῶν εἶναι ἀρκετὸς, ὡς καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ· ἀλλὰ τούτου τεθέντος, ἀποβαίνουσι τότε ἀπαραίτητα τὰ ἑξῆς· οἱ εἰσαγώγιμοι εἰς τὴν Σχολὴν μαθηταὶ νὰ φέρωσιν ἀπολυτήρια Γυμνασίων, οἷα τὰ ἐν Ἑλλάδι, ἢ Σχολῶν ἀνεγνωρισμένων ἐν Ἑλλάδι, οἷα ἡ Μεγάλη τοῦ γένους Σχολὴ, ἡ τῶν Ἰωαννίνων, καὶ εἴ τις ἄλλη· τοιούτων δὲ Σχολείων προπαρασκευαστικῶν ἤτοι Γυμνασίων μὴ ὑπαρχόντων, ὡς γνωστὸν, ἐν πάσαις τῆς δούλης Ἑλλάδος ταῖς ἐπαρχίαις, νὰ θεραπεύηται ἡ ἀνάγκη αὕτη, ὑποχρεουμένων τῶν ἀρχιερέων νὰ προπαρασκευάζωσι τοὺς ὑποτρόφους αὐτῶν ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ γένους Σχολῇ, ἢ ἐν ἄλλῃ τοιαύτῃ· τοιαύτης μεταῤῥυθμήσεως, δυνατῆς οὔσης, τὸ ὀρθὸν καὶ χρήσιμον οὐδεὶς δύναται νὰ διαφιλονεικήσῃ· διότι καὶ εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ εἰς τὸν προορισμὸν τῆς Σχολῆς εἶναι προδήλως σύμ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

φορος, ἔνθεν μὲν τριῶν ἐτῶν δαπάνης οἰκονομουμένης, ἔνθεν δὲ ἀπροσκοπτότερον τῆς ἐπιστήμης καλλιεργουμένης· ἀδυνάτου δὲ οὔσης, ὡς ἦν μέχρι τοῦδε, (τὸ δὲ νῦν οὐκ οἶδα) τότε καὶ ὁ κύκλος τῶν μαθημάτων καὶ ὁ χρόνος τῆς διδασκαλίας δέον νὰ μένωσιν, ὡς ἔχουσιν, κατὰ τὴν καλλίστην πρόνοιαν, καὶ διάταξιν τῶν πρώτων διοργανιστῶν τῆς Σχολῆς δι' οὓς φθάντες εἴπομεν λόγους.

Τελευτῶντες εὐχόμεθα, ὅπως αἱ ὑπὸ τῆς διορισθείσης ἐπιτροπῆς γενόμεναι μεταῤῥυθμήσεις αἱ καὶ καθυποβληθεῖσαι ἤδη εἰς τὴν κρίσιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὡς ἐμάθομεν, ἴσως δὲ καὶ ἐγκριθεῖσαι καὶ ἐπικυρωθεῖσαι καθ' ἣν ὥραν χαράττομεν τὰς γραμμὰς ταύτας, θεραπεύσασαι τὰ ἐν τοῖς τέως ἐπικρατοῦσι Κανονισμοῖς εἴ τινα ὑπάρχουσι πλημμελῆ, ἀποδῶσι τῇ Σχολῇ τὸν ὅσον τὸ δυνατὸν τελειότερον διοργανισμὸν, ἡ δὲ ἔμφρων καὶ μετὰ συνέσεως ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ὄχι μόνον τὴν ἄρτι ἐκλιποῦσαν ἐπαναφέρουσα λάμψιν καὶ σεμνοπρέπειαν ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς ἱερᾶς ταύτης Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ νέαν προστεθεῖσα διὰ τῆς εὐδοκίμου ἐκτελέσεως τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ αὐτῆς, τάς τε ἀνάγκας καὶ εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας ἱκανοποιήσῃ, καὶ τὰς προσδοκίας πάντων τῶν ὁμοδόξων δικαιώσῃ συμφώνως πρὸς τὰς ἐλλόγους ἀπαιτήσεις τοῦ αἰῶνος, οὗ τοὺς προοδευτικοὺς μεθ' ἑαυτῆς φέρουσα χαρακτῆρας ἡ ἀπὸ τοῦδε ἀρχομένη περίοδος τῆς Σχολῆς ν' ἀναδειχθῇ οὐχ ἧττον ἢ ἡ πρώτη λαμπρὰ καὶ ἀξία τοῦ περιβόλου τῆς ἱστορίας διὰ τῆς φερωνυμίας. «Ἡ δευ«τέρα περίοδος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολο«γικῆς Σχολῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκ«κλησίας.»

Παρόραμα. Ἐν σελ. 11, στίχ. 34, ἀνάγνωθι 1857.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000023323